

EGY MAGYAR VADÁSZADOMA

GUNDA BÉLA

Vas Gereben (1823—1868), a múlt század népszerű magyar regényírója érdeklődéssel fordult az adomák felé s több adomagyűjteménye látott napvilágot. Egyik munkájában Festetich György (1755—1819, a keszthelyi Georgi-kont 1797-ben alapító főúr) magatartásáról, tevékenységéről közöl több élces történetet. Az egyik anekdota szerint a nagytekintélyű, gazdag gróf peres ügyei miatt Pestre utazott. A personális előszobájában a „palotás” vagy hetes jurátus valami félbolondnak nézte s dévaj beszélgetés közben tanácsot ad a mágnásnak, hogy miképpen foghat vadrécéket. A jurátus elmondja, hogy a fejére kivájt tökört borítson s a szeme táján két lyukat fúrjon a tökhéjon. Azután nyakig a vízben állva csendesen közeledjék a récék felé. A madarak nem veszik észre a tök alatt megbúvó, állig a vízzel ellepett embert, aki könnyűszerrel megfoghatja a vadkacsákat. Festetich György hálálkodva köszöni meg a tanácsot és csak egy másik tréfás vadászfortély elmondása után fedi fel kilétét a jurátus előtt.¹ *Tóth Béla* anekdotagyűjteményében már maga Festetich György mondja el az adomát a hétszemélyes tábla íródeákjának: vadkacsát úgy foghat, ha kivájja egy nagy sárga tök belét s a tökört a fejére borítva beül a nádasba. A madarak rászállnak a tökre s egyenként, lábuknál fogva húzogathatók a víz alá.²

Valószínű, hogy a múlt századi magyar anekdota irodalom dzsungeljében még mások is közölték ezt a humoros történetet s *Vas Gereben* anekdotájának több variánsa lappang az irodalmi feljegyzések sorában. (Emlékezetem szerint az egyik, 1920-as években megjelent kalendáriumban is olvastam.) Mindezek azonban már kevéssel egészíthetik ki alábbi mondanivalómat, amikor arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy ez az anekdota széles körben elterjedt — éppenezért feltehetőleg igen régi — madárfogási módot őrzött meg.

Ecsedi István írja le a Bodrogeközéből, hogy a falusi gyerekek egy nagy disznó- vagy sütőtöknek az egyik végét levágták, s a belét kiszedték. Arra a helyre, ahová a szem esett, két lyukat fúrtak s a fejükre borítva a tökört beültek vele a vízbe, oda, ahol a vadkacsák, szárcsák és vízityúk tanyáztak. Állig a vízben ülve vagy állva órák hosszáig is váraoztak a madarakra. Természetesen a víz tetején csak a tök látszott. Ha valamelyik madár a tök mellé úszott, az alatta rejtőző madarász a lábánál fogva zsákmányul ejtette.³ *Szűcs Sándor* is leírja ezt a madárfogást a Nagy-Sárrétről. A múlt század végén még élő pákászok a békalencsés, gazos, csörmővel, nádpihével beszóródott vízen a fejükre borított féltökkel leplezve magukat fogták a vadkacsát, a vízityúkot, a szár-

csát. Egyéb madár már óvatosabb volt. Akadt pákász, aki maga szórta a gyékényszemetet a vízre s a törmelék közepén várta a feléje úszó madarakat.⁴ *Ecsedi I.* és *Szűcs S.* leírásainak van azonban egy gyengéje. A tök késő (szeptemberben) érik, amikor már órák hosszat nem igen tartózkodhat a hideg vízben a madarász. Nyári időben csakis az előző évről megmaradt tökhéjat használhattak.

Nemcsak az Alföld hajdani mocsaras területeiről ismerjük a madárfogásnak ezt a módját, hanem Ausztrália kivételével az öt világrész mindegyikéből.

A 18. század közepéről származó leírás szerint Kínában a szelíd szárnyasok mellett fogyasztják a vadmadarak, különösen a vadkacsák húsát is. A madarász a fejét kivájt és kiszárított tökkel borítja le, amelyen kitekintő és lélegzőnyílások vannak (Yang-Ce-Kiang). Ezzel a maszkkal ül be a vízbe és a körülötte úszkáló kacsákat megfogja, kitekeri a nyakukat és az övére akasztja zsákmányát.⁵ Erről a kínai kacsafogásról képesábrázolás is fennmaradt.⁶ A képen tök helyett tálforma fedő látható.

Mons. de Thevenot 1686-ban megjelent könyvében leírja a madárfogás hasonló módját Indiából. A közel háromszáz éves híradás szerint a madarások majdnem függőlegesen úsznak a vízben s a fejük le van borítva lyukakkal ellátott fazékkal. A fazekat tollakkal takarják el, hogy a kacsákat és más madarakat minél jobban megtévezzék. Ha a madarász a kiszemelt zsákmánya felé úszik, azok nem ijednek meg, úszó madárnak vélik a leplezett fejet. A madarász a kacsákat lábuknál fogva a víz alá húzza. A zsákmányul esett madarokról a többiek azt gondolják, hogy azok csak a víz alá buktak.⁷ Ugyanennek a madárfogásnak egyik változata az, amikor a vadász (Sind, Larkana vidéke az Indus alsó folyásánál) belegázol a sekély vízbe s a fején egy kacsá lenyúzott tollas bőrét hordja, amelyen kitekintő és léleklő nyílások vannak. Ezzel a maszkkal becserkészi a szárcsa (*Fulica atra*) csapatot s a víz alá húzgálja a madarakat olyan gyorsan, hogy felröppenni sincs idejük. A zsákmányt azután az övére kötözi. Reggelenként az ügyes madarász húsz-harminc szárcsát is megfog. Vadkacsát is elejtenek ilyen módon. Előfordul, hogy a kacsabőr-maszk helyett egy szelíd kormorán ül az ember fején s ezzel cserkészik be a vízmadarakat. A madárfogásnak ez a módja már ismeretes volt Akbar császár (1542—1605), a híres nagymogul idejében is.⁸ *Baker Stuart C. C.* is leírja, hogy a *Fulica atrat* Indiában úgy fogják, hogy a vadász vállig, nyakig belemegy a vízbe, a fejét kócsagbőrrel borítja le s a megközelített madarakat nyíllal és íjjal ejti el vagy kézzel fogja meg.⁹

A Nílus mentén krokodilvadászatnál alkalmazzák a tökkel való leplezést. A vadász kitekintő nyílásokkal ellátott tököt borít a fejére és így úszik a homokos part felé, ahol a krokodilok fekszenek és alszanak. Amikor megközelítette őket egy kiáltással kiemelkedik a vízből és lándzsát hajít valamelyik állat oldalába vagy lábtövébe. A megsebzett állat beleveti magát a vízbe, de a szakas lándzsát egy hosszú kötél segítségével a vadász a kezében tartja és így kíséri a menekülő állatot. Maga a vadász vagy a segítségére siető társa ismét megsebzí a krokodilt. Az állat így kimerül és megdöglik.¹⁰ A Nílus mentéről, Alsó-Egyiptomból többször említik a tökmaszkkal való vízmadár, elsősorban vadkacsa fogást is. Különösen áradások idején fognak össze ilyen módon sok madarat.

A maszkos vadászatnak ez a módja valószínű, hogy már a régi egyiptomiaknál is szokásban volt.¹¹

A tökmaszk fenti módon való alkalmazását Antonio Tempesta (1555—1630) olasz művész is megörökítette egyik metszetén.¹² Ő indiánokat ábrázolt.

Bolíviában a mojo indiánoknál szokásos, hogy néhány lopótököt dobnak a vízbe, amelyet a kacsák megszoknak. Akkor a madarász egy kivájt tököt a fejére borít s beleáll a vízbe, hogy csak a tök látszik a víz felszínén. Így leplezve magát közelíti meg a kacsákat, lábukat megragadva a víz alá húzza őket és nyakukat kitekeri.¹³ Ugyanez a madárfogási mód ismeretes a huarpe indiánoknál (északnyugati Argentína), a Maracaibo öböl (Venezuela) cölöplakó goajiro indiánjaitól, Panamából (Chiriqui).¹⁴ *Beals R. L.* több adatot sorol fel a régi Mexicóból. Elmondja, hogy a fentihez hasonló kacsafogásnál használt tökhéjon kitekintő nyílások is vannak.¹⁵ Középső-Mexico és Északkelet-Mexico területéről különös gonddal írja le a vadászmodot *Driver H. E.* és *W. C. Massey*.¹⁶ Ismeretes volt a szokás — 16. századi források szerint — Haiti szigetén, ahol libákat fogtak fejre borított, kitekintő nyílással ellátott tökkel. Haitiban is előbb több tököt dobáltak a vízbe, amelyek a víz felszínén lebegtek. Amikor a madarak már megszokták a tököket egy madarász tökhéjjal a fején közéjük úszott, lábukat elkapta és a víz alá rántotta. A libák azt hitték, hogy társuk élelem után bukik le a vízbe, nem menekültek el s így ők is zsákmányul estek. Hasonló madárfogás ismeretes volt Jamaicában.¹⁷ Az Új Világban az ilyen vízimadárfogásnak ismeretes egyszerűbb módja is: a madarász maszk nélkül bukik le a vízbe s a madarak alá úszva megragadja őket (terena indiánok, Mato Grosso).¹⁸

A tökmaszkos vízimadárfogásnak ez a széleskörű elterjedése már korábban is bizonyos következtetésekre csábította az etnológusokat.

Lindblom G. azt mondja, hogy a vadász kultúrájának azok közé az elemei közé tartoznak, amelyek talán Ázsiából kerültek át Egyiptomba.¹⁹ Az Antillákra pedig Dél-Amerikából terjedt át. A kihalt taino indiánok — akik a Nagy Antillákon és a Bahama szigeteken laktak — Dél-Amerikából vándoroltak át a szigetvilágra s feltehető, hogy a madárfogásnak ezt a módját Dél-Amerikából hozták magukkal.²⁰ Dél-Amerikában a tökmaszkos madárfogás főleg az arawak törzsekre (mojo, taino, goajiro) korlátozódik.²¹

Van-e összefüggés az Ó-Világ és az Új-Világ tökmaszkos madárfogása között?

Lips E. a tökmaszkos madárfogást azok között a kultúrelemek között sorolja fel, amelyek az indiánok Ázsiából „behozott” kultúrjvai között szerepelnek.²² *Nordenskiöld E.* szerint az ilyen maszkos madárfogás a kínai és az amerikai indián kultúrák párhuzamai közé tartozik. A madárfogási mód természetesen nem a Bering szorosai úton érte el Kínából Amerikát.²³ Ez különben magától értetődik. A tökmaszkkal való vízimadárfogás eredetének vizsgálatánál az interkontinentális kapcsolatok gondolatát fel sem szükséges vetni.

A vadak, madarak megközelítésénél használt leplezőeljárások különböző változata arra utal, hogy Európában, Ázsiában, Afrikában és Amerikában a tökmaszkot az egyes népek minden külső hatástól függetlenül találták fel. A leplezőeljárásokat a természeti népek mindenütt ismerik s Európában már a

paleolithikumtól kezdve alkalmazzák.²⁴ Az elv ugyanaz: a vadász elleplezése révén a vad megközelítése. Az elvet azonban a különböző állatokkal és madarakkal kapcsolatban különbözőképpen valósítják meg. A megvalósítás formáját nagymértékben meghatározza a földrajzi környezet, az állatok viselkedése, természete, amelyet az európai paraszt éppenolyan jól ismer, mint a mojo indián Bolíviában. Tulajdonképpen az állatok tulajdonságaihoz való alkalmazkodás eredménye a csapdák, hurkok és a leplezőeljárások végtelen sok változata. A vízimadarak tulajdonságának és a természeti környezetnek az ismerete révén különböző helyeken, egymástól függetlenül rájöhetnek a tökmaszk alkalmazására. Előfeltétele azonban a megfelelő hőmérsékletű víz, a keményhéjú tökfélék (*Lagenaria* sp., *Cucurbita pepo*, *Cucurbita maxima*) előfordulása és a vízimadarak csapatos megjelenése. A tökmaszk csak egy változata a vadmegközelítés más hasonló elvű módjainak. Így a tunguz vadász olyan sapkát hord, amely az őzfej bőréből készül s a sapkán rajta vannak az állat fülei és agancsai is.²⁵ A bushmanok a Kalahari sivatagban a *Proteles cristatus* (cibethiána) bőréből készült sapkát húzzák a fejükre s görnyedve, kúsza közelítik meg vele a struccokat. A sapka széltől felborzolt hosszú szőre (amely az állat hátgerincét fedi) a hullámzó fű benyomását kelti.²⁶ A dél-amerikai paressi indiánok, az ausztrálieiak zöld ágakból készült leplet tartanak maguk előtt s így cserkészik be a vadat.²⁷ A vadász a különböző kontinenseken észrevehette, hogy a vízimadarak nem félnek a vízen lebegő törmeléktől, ágaktól, levelektől, gyümölcsöktől, a különböző tárgyakat, az ember közelségét általában hamar megszokják, s ez adhatta meg a gondolatot, hogy fejét leplezze, a tökféléket is maszknak használja. A prairi indiánok is gyakran látták, hogy a farkasok a bölénycsordák közelébe tudnak férkőzni. Néhány farkas mindig a bölénycsorda körül cselleng, amelyeket a bölények megszoknak. Így azután bölényvadászataik alkalmával ők is farkasbőrt terítettek magukra. A vad (a szélirány ellenében való) becserkészésnek ilyen módja főleg a patás állatoknál lehetséges, mert látóképességük gyenge (a szem ideghártyáján fovea, fovea centralis retinae nincsen), viszont egész napon át nyájban legelnek és a helyük könnyen felfedezhető. A becserkészés a húsevő állatoknál sokkal nehezebb, mert látásuk élesebb, finomabb, mint a patásállatoké, a zsákmányra egyedül vagy kisebb csoportokban támadnak s veszélyesek lehetnek az emberre is. Gyakran éjjel járnak zsákmány után. Nappal rejtekhelyükön pihennek.²⁸

Mindezzel nem vetem el azt a gondolatot, hogy a tökmaszk ismerete nem „vándorolt” pl. Dél-Amerikában egyik területről a másikra, egyik törzstől a másik törzshöz. Valószínű, hogy a bodrogközi, nagy-sárréti magyar eljárások is csak reliktumai egy szélesebbkörű magyar ill. európai elterjedésnek. Antonio Tempesta ábrázolásának forrását nem ismerem, ami pedig a leplezőmód európai története szempontjából igen fontos lenne. A fentebb ismertetett indiai adatok arra figyelmeztetnek, hogy az ember eredetileg nem a tököt (tálszerű fedőt, amely lehetett valamilyen fonadék is) alkalmazta a vízimadarak fogásánál, hanem a madár lenyúzott bőrét terítette a fejére, fűvel, sással, náddal burkolta körül a fejét. A tökmaszkos vízimadár-fogás a magyarságnál már a múlt században az anekdoták területére kezdett visszaszorulni. Így Ecsedi I. és Szűcs S. adatai mellett ez a prózai műfaj is őrzi számunkra ezt a madár-fogási módot,

amelynek az ökológiai feltételei a Bodrogeközben, a Nagy-Sárréten megvoltak.

Európában a pre-columbian időkben csakis a *Lagenaria* sp.-t használhatták maszk céljára, mert a tök speciesek (*Cucurbita pepo*, *Cucurbita maxima*) az Új Világból kerültek át Amerika felfedezése után kontinensünkre. Ősi természetesi centrumuk Mexico, ahol a töknek kb. 26 vad és természetett speciere fordul elő.²⁹ A korai magyar leletekben tökmaradványok nem is kerültek felszínre. A hollókői (16—17. század) várasítások során a felső rétegekből hozott az ásó felszínre *Cucurbita* species maradványt.³⁰

Amikor egy ilyen egyszerű madárfogás történetét vizsgáljuk természetesen feltevésekre vagyunk utalva, éppenúgy, mint más kultúrjelenségek vizsgálata esetében. Ne felejtjük azonban el, hogy a népeletkutatás, a néprajz nem az a tudomány, amelynél kísérleteket lehet végezni, hogy megállapítsuk valamely teremtő gondolat, intézmény, szokás, kultúrelem kialakulását, létrejöttének, fennmaradásának és funkcionálásának törvényszerűségeit. A kultúrával foglalkozó tudományokat a természettudományoktól többek között éppen az választja el, hogy az előbbieket nem rendelkeznek a kísérletek lehetőségével. Ez pedig nagy nehézség elé állítja a műveltség, a népelet kutatóját.

JEGYZETEK

1. Vas G.: Dixi. Korrajz. Vas Gereben munkáinak együttes képes kiadása, X. kötet. Budapest, é. n. 317—318.
2. Tóth B.: Magyar anekdotakincs. II. Budapest, é. n. 152—153.
3. Ecsedi I.: Népies vadfogás és vadászat a debreceni határban és a Tiszántúlon. Debrecen, 1933. 184—185.; Vö. Balassa I.: Lápok, falvak, emberek. Budapest, 1975. 56.
4. Szűcs S.: A régi Sárrét világa. Budapest, é. n. 72—73.; Szűcs S.: Pusztai szabadok. Budapest, 1957. 175.; Szűcs S.: Néprajzi vonatkozások Bihar-vármegyében. Naddnyi Z. (szerk.): Bihar vármegye. Magyar városok és vármegyék monográfiája. Budapest, 1938. 164—245.
5. Du Halde J. B.: Ausführliche Beschreibung des Chinesischen Reichs und der Grossen Tartarey. II. Rostock, 1747—1748. 164. A régi kínai vadászattal foglalkozó munka (Böttger W.: Die ursprünglichen Jagdmethoden der Chinesen. Berlin, 1960.) az ilyen madárfogást nem említi.
6. Frobenius L.: Völkerkunde in Charakterbildern. II. Hannover, 1902. 289.
7. Saltim A. Ali: The Moghul Emperors of India as Naturalists and Sportsmen. The Journal of the Bombay Natural History Society, XXXII. Bombay, 1928. 272.
8. Salem A. Ali: A Sind Lake. The Journal of the Bombay Natural History Society, XXXII. Bombay, 1928. 464—465.
9. Baker Stuart C. C.: The Game Birds of the Indian Empire. The Journal of the Bombay Natural History Society, XXXI. No. 3. Madras, 1926. 546.
10. Linglom G.: Jakt- och fangstmetoder bland afrikanska folk. I. Stockholm, 1925. 31—32.
11. Lindblom i. m. 32, 43.
12. Antonio Tempesta munkáival foglalkozó művészettörténeti irodalom sajnos nem áll a rendelkezésemre. Tudomásom szerint vadászsképeivel nem is foglalkoztak (l. Vollmer H., Allgemeines Lexikon der bildenden Künster. XXXII. Leipzig, 1938. 516—517.)
13. Nordenskiöld E., De sydamerikanska indianernas kulturhistoria. Stockholm, 1912. 63.; Nordenskiöld E., The Ethnography of South-America seen from Mojos in Bolivia. Comparative Ethnographical Studies, 3. Göteborg, 1924. 65—66. A mojkora vonatkozó adat, amelyre Nordenskiöld E., Métraux A. és mások hivatkoznak egy magyar szerző latin nyelvű munkájából való: Eder F. X., Descriptio provinciae moxitarum in regno Peruano. Budae, 1791. 293.; Eder F. X. már utal a madárfogás mexikói és kínai előfordulására is. Eder F. X. munkáját érdemes lenne teljes egészében magyar nyelven kiadni.
14. Nordenskiöld E.: Origin of the Indian Civilization in South America. D. Jeness (ed.): The American Aborigines, their Origin and Antiquity. Published for Presentation at the Fifth Pacific

- Science Congress, Canada, 1933. Toronto, 1933. 282—283.; *Nordenskiöld E.*: Origin of the Indian Civilization in South America. Comparative Ethnographical Studies, 9. Göteborg, 1931. 43.; *Lovén S.*, Über die Wurzeln der Tainischen Kultur. I. Göteborg, 1924. 410.; *Gilmore R. M.*: Fauna and Ethnozoology of South America. *J. H. Steward* (ed.): Handbook of South American Indians. Smithsonian Institution, Bureau of American Ethnology, Bulletin, 143. Washington, D. C. 1950. 388.
15. *Beals R. L.*: The Comparative Ethnology of Northern Mexico before 1750. Ibero-Americana: 2. Berkeley, Calif., 1932. 104, 166.
  16. *Driver H. E.*—*Massey W. C.*: Comparative Studies of North American Indians. Transactions of the American Philosophical Society, New Series, 47, Part 2. Philadelphia, 1957. 197. — A Nagy-Antillákról említí Krickeberg A. (*Bernatzik H. A.*: Die grosse Völkerkunde, III. Leipzig, 1939. 159.).
  17. *Lovén S.*: Über die Wurzeln der Tainischen Kultur. I. Göteborg, 1924, 410.; *Lindblom*, i. m. 43—44.; *Lovén S.*: Origins of the Tainan Culture West Indies. Göteborg, 1935. 436.
  18. *Oberg K.*, The Terena and the Caduevo of Southern Mato Grosso, Brazil. Smithsonian Institution, Institute of Social Anthropology, Publication No. 9. Washington D. C., 1949. 10.
  19. *Lindblom* i. m. 128.
  20. *Lindblom* i. m. 44.; *Lovén S.*: Origins of the Tainan Culture West Indies. Göteborg, 1935. 436—437. Az Antillákön a felfedezések idejében még sűrű indián népesség volt. A kényszermunka, a betegségek azonban még azokat is megsemmisítették, akiket később rabszolgaként hoztak át Dél-Amerikából. Az indián maradványok beolvadtak más népekbe s napjainkban már sem anthropologiailag, sem kulturálisan nincs jelentőségük. *Steward J. H.*—*Faron L. C.*: Native Peoples of South America. New York, 1959. 459.
  21. *Lindblom* i. m. 44.
  22. *Lips E.*: Das Indianerbuch. Leipzig, 1956. 28. — A könyv magyar fordításban is megjelent. A fordító a „mit Hilfe einer Kalabasse”-t tévesen „egy különleges eszközzel” való kacsafogásnak fordítja. *Lips E.*: Könyv az indiánokról. Budapest, 1960. 23.
  23. *Nordenskiöld E.*: Origin of the Indian Civilization of South America. Comparative Ethnographical Studies, 9. Göteborg, 1931. 43.; *Nordenskiöld E.*: Origin of the Indian Civilization in South America. In: *D. Jeness* (ed.): The American Aborigines, their Origin and Antiquity. Published for Presentation at the Fifth Pacific Science Congress, Canada, 1933. 283.
  24. *Linder K.*: Geschichte des deutschen Weidwerks, II. Die Jagd im frühen Mittelalter. Berlin, 1940. 343—363.; *Linder K.*: Geschichte des deutschen Weidwerks. I. Die Jagd der Vorzeit. Berlin—Leipzig, 1937. 111, 160, 182, 235.; *Lindblom*, i. m. 11—45.; *Lagercrantz S.*: Beiträge zur Kulturgeschichte der Tarnvorrichtungen in der schwedischen Jagd. Folk-Liv, 1937. 270—305.
  25. *Lagercrantz* i. m. 271.
  26. *Lindblom* i. m. 16.
  27. *Schmidt M.*: Die materielle Wirtschaft bei den Naturvölkern. Leipzig, 1923. 77—79.; *Frobenius* i. m. 235. és 198, 199. kép; *Buschan G.*: Illustrierte Völkerkunde. II. Stuttgart, 1923. 22. Itt azt is olvashatjuk, hogy az ausztráliai bennszülöttek a vízimadarak fogásánál nyakig a vízbe merülnek s a fejüket náddal burkolják körül.
  28. *Driver*—*Massey* i. m. 197.
  29. A *Cucurbita* speciesek ősi természetesi centrumairól I. *Cutler H. C.*—*Whitaker Th. W.*: History and Distribution of the Cultivated Cucurbits in the Americas. American Antiquity, 26. Nr. 4. 1961. 469—485.
  30. *P. Hartyányi B.*—*Nováki Gy.*: Növényi mag- és termésleletek Magyarországon az újkőkortól a XVIII. századig. II. Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei. 1973—1974. Budapest, 1975. 40, 63.

A HUNGARIAN HUNTING ANECDOTE AND REALITY

(Abstract)

According to Hungarian anecdotes the hunter captures the wild-duck by covering his head with the rind of a pumkin. Two holes are cut in the rind for the two eyes. Covered with this mask the hunters sits into the water so that nothing but the pumkin can be seen. If a wildduck swims next to him, he catches its legs and pulls it under the water. Practised in several Hungarian moorlands (Bodrogeköz, Great-Sárrét) this capturing method is mentioned not only in anecdotes but in ethnographical descriptions as well. With the exception of Australia, it is actually known in every continent (China, India, Egypt, different South American tribes, Mexico). Instead of the pumkin mask the hunter often uses a dish or the skin of a bird. In India, for instance, the skin of a duck serves as mask. In the same regions the duck-skin mask is eventually replaced by a tame cormorant sitting on the hunter's head. This capturing method (by means of a pumkin mask or a dish) is already represented on a copperplate by Antonio Tempesta (1555—1630). On the different continents these methods have developed indepentantly from one another as a consequence of ecological conditions. Since in Europe the plants *Cucurbita pepo* and *Cucurbita maxima* were cultivated in the post Columbian period only, the original mask was probably made of the *Lagenaria* sp. In earlier times the hunter may have been masked with water plants, grass or bird skin.

Béla Gunda